

Vec C-229/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

14. marec 2019

Vnútroštátny súd:

Gerechtshof te Amsterdam

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

5. marec 2019

Odvolateľka:

Dexia Nederland BV

Odporkyňa v odvolacom konaní:

XXX

Predmet konania vo veci samej

Konanie vo veci samej sa týka dvoch takzvaných „zmlúv o akciovom lízingu“ (ďalej aj ako „lízingové zmluvy“), ktoré boli uzavreté medzi spotrebiteľkou XXX a právnou predchodkyňou banky Dexia Nederland BV (ďalej len „Dexia“). V tomto konaní je sporné, akú sumu môže Dexia žiadať po predčasnom ukončení lízingových zmlúv. Osobitne ide o to, či môže Dexia na základe osobitných podmienok lízingovej zmluvy popri zvyšku dlhu žiadať zaplatenie úrokov z omeškania, ktoré sa počítajú na základe pevnej percentuálnej sadzby stanovenej v týchto osobitných podmienkach.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania založený na článku 267 ZFEÚ sa týka určenia neuplatniteľnosti nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Osobitne ide o otázku, aké pravidlo sa má použiť pri skúmaní na základe kritérií smernice Rady z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica 93/13“).

Prejudiciálna otázka

Má sa smernica 93/13 vykladať v tom zmysle, že podmienka sa má z hľadiska kritérií stanovených v tejto smernici považovať za nekalú už vtedy, ak táto podmienka pri posúdení z hľadiska všetkých okolností súvisiacich s uzatvorením zmluvy poskytuje samotnú možnosť značnej nerovnováhy v závislosti od okolností, ktoré nastanú počas doby platnosti zmluvy, najmä preto, lebo táto podmienka vopred stanovuje možnú výhodu pre predajcu, ktorá vznikne v okamihu predčasného ukončenia zmluvy, vo výške určitej percentuálnej sadzby zostávajúcej lízingovej sumy, na rozdiel od uplatniteľných vnútroštátnych právnych predpisov, podľa ktorých táto výhoda nie je stanovená vopred, ale má sa určiť na základe okolností súvisiacich s ukončením zmluvy, najmä na základe výšky sadzby, ktorou sa predčasne získaná suma môže úročiť počas zostávajúcej doby platnosti?

Uvádzané ustanovenia práva Únie

Články 3 a 4 smernice 93/13

Uvádzané vnútroštátne predpisy

Články 6:265, 6:271 a 6:277 Burgerlijk Wetboek (občiansky zákonník, ďalej len „BW“) a článok 7A:1576e BW v predchádzajúcom znení.

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

Konanie vo veci samej sa týka takzvaných „zmlúv o akciovom lízingu“, ktoré holandské banky ponúkali vo veľkom rozsahu koncom deväťdesiatych rokov. V prípade týchto lízingových zmlúv uzavrie spotrebiteľ zmluvu o pôžičke s bankou, ktorá požičanú sumu následne použije na nákup cenných papierov pre spotrebiteľa. Cieľ zmluvy spočíva v tom, že akcie sa na konci doby platnosti predajú a pôžička sa splatí pomocou výťažku z predaja akcií. Následne zostane spotrebiteľovi v závislosti od kurzu akcií výnos alebo zvyšný dlh.

XXX uzavrela v roku 1999 dve také zmluvy s právnou predchodkyňou spoločnosti Dexia. V prípade týchto konkrétnych lízingových zmlúv nedošlo – s výnimkou prvej nízkej splátky istiny – k splateniu istiny. Uhradili sa však mesačné úrokové splátky. V prejednávanom prípade však XXX nedodrжала platobné záväzky a Dexia 6. júna 2005 predčasne ukončila lízingové zmluvy po tom, čo vyzvala XXX na úhradu a oznámila jej, že sa dostala do omeškania. Dexia vyúčtovala XXX záporný zostatok vo výške 14 457,35 eura za každú zmluvu.

Na prvom stupni XXX navrhovala, aby súd určil, že lízingové zmluvy sú absolútne neplatné, a subsidiárne navrhovala vyhlásiť ich za zrušené alebo určiť, že Dexia voči nej postupovala protiprávne. XXX sa domáha vrátenia súm, ktoré zaplatila spoločnosti Dexia na základe lízingových zmlúv, prípadne z titulu náhrady škody, spolu s úrokmi. Dexia podala vzájomný návrh, ktorým sa domáhala, aby súd uložil XXX povinnosť zaplatiť splatnú sumu.

Kantonrechter (samosudca na okresnom súde, Holandsko) rozsudkom z 19. novembra 2008 uložil spoločnosti Dexia povinnosť vyplatiť XXX náhradu škody vo výške 2 507,69 eura za každú lízingovú zmluvu spolu so zákonnými úrokmi. Vzájomný návrh spoločnosti Dexia zamietol. Dexia podala 15. decembra 2008 odvolanie proti tomuto rozsudku a navrhla, aby súd zamietol žalobu, ktorú podala XXX, a aby vyhovel jej návrhu. XXX zasa žiada vyššiu náhradu škody.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 1 Dexia uplatnila pri vystavovaní konečných zúčtovaní v prípade oboch lízingových zmlúv články 6 a 15 „osobitných podmienok pre akciový lízing“ (ďalej len „osobitné podmienky“), ktoré sa vzťahujú na predmetné lízingové zmluvy. Článok 6 osobitných podmienok priznáva spoločnosti Dexia oprávnenie predčasne ukončiť lízingovú zmluvu v prípade, ak lízingový nájomca neuhradza splátky riadne a včas. V dôsledku tohto ukončenia sa neuhradená časť lízingovej sumy, ktorá sa skladá z istiny a splatných mesačných úrokových splátok, stáva okamžite a v plnej výške splatnou. Neuhradená časť lízingovej sumy sa pritom podľa článku 15 osobitných podmienok v súlade s článkom 7A:1576e ods. 2 BW v predchádzajúcom znení zníži tak, že na túto časť lízingovej sumy sa uplatní odpočet vo výške 5 % ročne. Obdobie, ktoré sa pritom berie do úvahy, zodpovedá zostávajúcej dobe platnosti lízingovej zmluvy.

- 2 Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd Holandska) [ďalej len „Hoge Raad (Najvyšší súd)“] v prejudiciálnom rozhodnutí z 21. apríla 2017 (ECLI:NL:HR:2017:773) dospel k záveru, že článok 6 osobitných podmienok sa má považovať za nekalú podmienku v zmysle smernice 93/13. Pritom vzal do úvahy, že výhoda, ktorá vznikne spoločnosti Dexia tým, že po ukončení lízingovej zmluvy dostane zostatok lízingovej sumy, je vopred stanovená ako odpočet vo výške 5 % ročne. Hoge Raad (Najvyšší súd) rozhodol, že Dexia tým získa neprimerane vysokú náhradu škody. Výhoda pre spoločnosť Dexia môže byť v závislosti od výšky úrokov a okamihu, v ktorom dôjde k ukončeniu alebo odstúpeniu od zmluvy, veľmi vysoká. Odpočet vo výške 5 % ročne kompenzuje výhodu pre spoločnosť Dexia len v nepatrnej miere. Ak je táto výhoda vyššia než suma, ktorá zodpovedá tejto percentuálnej sadzbe, rozdiel sa neodpočíta od náhrady, ktorú dostane Dexia. Na nekalej povahe tejto podmienky tiež nič nemení skutočnosť, že výhoda pre spoločnosť Dexia z dôvodu odstúpenia od zmluvy môže byť podľa okolností daného prípadu tiež veľmi nízka alebo rovná nule. Pri posudzovaní treba vychádzať z možných dôsledkov podmienky pre spotrebiteľa a z vplyvu podmienky na jeho právne postavenie, pričom obe tieto skutočnosti sa majú posudzovať podľa okamihu uzavretia zmluvy.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 3 Základné východiská, ktoré sformuloval Hoge Raad (Najvyšší súd), môžu viesť k tomu, že súd označí súvisiace články 6 a 15 osobitných podmienok za nekalé a vyhlási ich za neplatné, aj keď spotrebiteľovi z ich uplatnenia nevyplynie nijaká nevýhoda. Následky určenia neplatnosti sa podľa Hoge Raad (Najvyšší súd) riadia dispozitívnymi ustanoveniami vnútroštátneho práva. Uplatnenie dispozitívnych ustanovení vnútroštátneho práva by znamenalo, že Dexia by podľa článku 6:265 BW mala v prípade, ak kupujúci riadne a včas neuhradí splátky, možnosť odstúpiť od lízingových zmlúv. Toto odstúpenie by podľa článkov 6:271 a 6:277 BW malo za následok, že Dexia by po započítaní s výťažku z predaja akcií mala nárok na istinu a na náhradu škody vo výške sumy splatných úrokových platieb. Na základe článku 6:277 BW môže súd pri určovaní škody, ktorá vznikla spoločnosti Dexia v dôsledku odstúpenia od zmluvy, vykonať odpočet na kompenzáciu úrokovej výhody, ktorú Dexia získa v okamihu odstúpenia od zmluvy. V prípade nízkej úrokovej sadzby to môže viesť k odpočtu, ktorý je nižší ako odpočet vo výške 5 % ročne, ktorý možno podľa článku 15 osobitných podmienok počas zostávajúcej doby platnosti uplatniť na splatnú lízingovú sumu. Vyhlásenie osobitných podmienok za neplatné by preto v danom prípade viedlo k znevýhodneniu spotrebiteľa.
- 4 Gerechtshof (odvolací súd, Holandsko) chápe články 6 a 15 osobitných podmienok vo vzájomnej súvislosti tak, že zmluvne upravujú, ktoré sumy môže Dexia žiadať pri predčasnom ukončení lízingovej zmluvy. Tieto súvisiace podmienky treba posúdiť podľa smernice 93/13 na základe všetkých okolností súvisiacich s uzavretím zmluvy (článok 4 smernice 93/13). Pri rozhodovaní o tom, či podmienka spôsobuje „značnú nerovnováhu“ v právach a povinnostiach strán

vyplývajúcich zo zmluvy na škodu spotrebiteľa, treba predovšetkým zohľadniť právne predpisy uplatňované vo vnútroštátnom práve v prípade absencie dohody medzi zmluvnými stranami v tomto zmysle. Na základe takejto porovnávacej analýzy môže vnútroštátny súd posúdiť, či a prípadne do akej miery je právne postavenie spotrebiteľa vyplývajúce zo zmluvy nevýhodnejšie než právne postavenie zakotvené v platnom vnútroštátnom práve (rozsudok Súdneho dvora zo 14. marca 2013, Aziz, ECLI:EU:C:2013:164, bod 68).

- 5 Dexia sa článkami 6 a 15 osobitných podmienok, v ktorých je úroková výhoda, ktorá vznikne spoločnosti Dexia, stanovená vo výške 5 % splatnej istiny a splatných zostávajúcich úrokových splátok za rok, odchyľila od vnútroštátneho práva (článok 6:277 BW), v ktorom úroková výhoda, ktorá sa má zohľadniť pri výpočte škody, nie je vopred stanovená vo výške určitej percentuálnej sadzby zo zostávajúcej lízingovej sumy. Stanovenie tejto výhody na 5 % zostávajúcej lízingovej sumy má za následok, že predmetné podmienky *môžu* spôsobiť značnú nerovnováhu v zmysle článku 3 smernice 93/13, ktorá sa prejaví v závislosti od udalostí, ktoré nastanú po uzavretí zmluvy, najmä v závislosti od relevantnej úrokovej sadzby v okamihu odstúpenia od zmluvy. Samotná možnosť, že určitá podmienka ovplyvní právne postavenie spotrebiteľa, ak počas doby platnosti zmluvy nastanú určité okolnosti, najmä pokiaľ ide o úrokovú sadzbu, však vo všeobecnosti nestačí na odôvodnenie záveru, že táto podmienka je nekalá.
- 6 Podľa názoru Gerechthof (odvolací súd) treba pri posudzovaní na základe kritérií smernice 93/13 vychádzať z toho, že zmluva o akciovom lízingu je dlhodobým záväzkovým vzťahom. Za týchto okolností podľa názoru Gerechthof (odvolací súd) pri posudzovaní zlučiteľnosti článkov 6 a 15 osobitných podmienok s kritériami smernice 93/13 nie je rozhodujúca úroková sadzba v okamihu uzavretia zmluvy. Treba preskúmať, či je stanovenie možnej výhody pre spoločnosť Dexia vzhľadom na všetky okolnosti, ktoré bolo možné zistiť už v okamihu uzavretia zmluvy, nekalé. Je potrebné určiť, či možno predpokladať, že priemerne informovaný a dostatočne obozretný a rozumný priemerný spotrebiteľ by v rámci individuálnych rokovaní súhlasil s tým, aby pri predčasnom ukončení z dôvodu neuhradenia splátok riadne a včas sa výhoda pre spoločnosť Dexia – odchyľne od zákonnej úpravy – stanovila na základe článkov 6 a 15 osobitných podmienok. V tejto súvislosti treba zohľadniť skúsenosti a odborné znalosti predajcu v súvislosti s možným vývojom úrokových sadzieb, ako aj skutočnosť, že pri uplatnení zákonnej úpravy obsiahnutej v článku 6:277 BW nie je stanovená výhoda, ktorá sa má započítať pri určovaní výšky náhrady škody (pozri rozsudky Súdneho dvora zo 14. marca 2013, Aziz, ECLI:EU:C:2013:164, body 68 a 69; a z 20. septembra 2017 Andriuc, ECLI:EU:C:2017:703, body 57 a 58).
- 7 Z rozsudku Súdneho dvora zo 7. augusta 2018, Banco Santander (ECLI:EU:C:2018:643), vyplýva, že vnútroštátna judikatúra, podľa ktorej sa pri posudzovaní nekalej povahy podmienky a určovaní dôsledkov, ktoré majú byť spojené s jej nekalou povahou, majú použiť určité kritériá, je zlučiteľná so smernicou 93/13. Súdny dvor v tejto súvislosti uviedol, že taká judikatúra je v súlade s cieľom ochrany spotrebiteľa, ktorý sleduje smernica 93/13. Vyššie

uvedené prejudiciálne rozhodnutie Hoge Raad (Najvyšší súd) sa odlišuje od tejto judikatúry, keďže v ňom nie sú uvedené nijaké konkrétne kritériá, na základe ktorých majú súdy nižšieho stupňa posudzovať nekalú povahu zmluvných podmienok. Z tohto rozhodnutia naopak vyplýva, že súdy nižšieho stupňa majú vždy považovať článok 6 osobitných podmienok za nekalý, a to už preto, lebo táto podmienka môže mať nevýhodné dôsledky pre spotrebiteľa, ak počas doby platnosti zmluvy nastanú určité okolnosti.

- 8 Články 6 a 15 osobitných podmienok sú súčasťou mnohých zmlúv o akciovom lízingu, ktoré uzavrela Dexia. Gerechtshof (odvolací súd) a ďalšie holandské súdy prejednávajú množstvo vecí, ktorých predmetom sú rôzne produkty týkajúce sa akciového lízingu, v ktorých sa vyskytujú tieto podmienky, s rôznymi dobami platnosti a rozličnými okamihmi ukončenia. Vzhľadom na pochybnosti o tom, aké pravidlo sa má použiť pri skúmaní v rámci smernice 93/13 – čo je otázka, ktorá bude relevantná v mnohých podobných veciach –, kladie Gerechtshof (odvolací súd) Súdnemu dvoru vyššie uvedenú prejudiciálnu otázku.